

Skupaj v raznolikosti

Iz mobilnosti do
vključujočih praks

Uvod

Ta knjižica je nastala kot rezultat udeležbe na različnih mednarodnih mobilnostih v okviru programov **Erasmus+**, kjer smo imeli priložnost opazovati in doživeti inovativne pristope k vključevanju priseljencev, beguncev ter drugih ranljivih skupin v izobraževalne in zaposlitvene procese.

Na obiskih v krajih, kot so Krf, Bologna, Valencia, Berlin in Brescia, smo spoznali številne primere dobrih praks, ki združujejo izobraževanje, svetovanje, tehnologijo in medkulturni dialog. Vsako okolje je prineslo drugačen pogled na to, kako lahko z majhnimi, a preišljenimi spremembami ustvarjamo bolj vključujoče učne procese in podporno okolje za vse.

V knjižici predstavljamo izbrane primere, ki smo jih prepoznali kot navdihujoče in prenosljive tudi v naše lokalno okolje. Vsebine vključujejo podporo pri iskanju zaposlitve z vidika medkulturne komunikacije, uporabo aktivnih odmorov za spodbujanje sodelovanja in spoštovanja raznolikosti, ter praktične metode za delo z raznolikimi skupinami.

Upamo, da bo knjižica služila kot pripomoček in navdih vsem, ki delujejo na področju izobraževanja odraslih, socialne integracije in vključevanja ranljivih skupin. Skupaj lahko gradimo družbo, kjer raznolikost ni ovira, temveč bogastvo.

The background is a solid orange color. There are several large, irregular yellow shapes scattered across the page. One large shape is in the upper left, another is in the upper right, and a smaller one is in the lower right. A small yellow circle is also present on the right side.

Učenje jezika in integracija v okolje

Na podlagi izkušenj, ki smo jih pridobili med mobilnostjo na Švedskem in v Berlinu, smo pri nas uvedli pristop, ki združuje jezikovno učenje in medkulturno razumevanje. Navdih smo črpali iz praks, kot je Language Café, kjer se udeleženci iz različnih kulturnih okolij prek pogovorov ne le učijo jezika, temveč tudi bolje razumejo razlike v načinu komuniciranja, ki izhajajo iz kulturnih posebnosti.

Jezikovna kavarna

Metoda, ki smo jo uvedli, temelji na temi medkulturnega povezovanja preko jezika, kjer se poudarja uporaba jezika v vsakdanjih, resničnih situacijah. Udeleženci razvijajo jezikovno ustvarjalnost s pomočjo slik, simbolov in vizualnih pripomočkov. Na ta način širijo besedišče, izboljšujejo razumevanje in krepijo komunikacijske spretnosti v tujem jeziku – vse to v okolju, ki spodbuja sodelovanje, odprtost in spoštovanje kulturnih razlik.

Jezikovna kavarna pokaže, kako močan je sproščen pogovor pri učenju jezika. Preprosta ideja, velik učinek!

Ana, udeleženka

Kako poteka?

Srečanje poteka v učilnici, razdeljeni v manjše skupine (4–6 oseb) z dostopom do računalnikov ali tablic. Če tega ni, je dovolj, da imajo udeleženci list papirja in pisalo. Moderator uvodoma pozdravi udeležence in jim predstavi cilj srečanja: raziskovanje jezika skozi slike, sproščen govor in kulturne kontekste. Vsaka skupina prejme temo, ki spodbuja pogovor z vizualno podporo.

Učenje poteka sproščeno ob gledanju različnih motivov, ki spodbujajo pogovor. Najprej udeleženci izrazijo besede in fraze, ki jim pridejo na misel, s čimer širijo besedišče in tvorijo stavke. Nato razmišljajo, katere izraze bi uporabili v določeni situaciji, da povežejo jezik z vsakdanjimi izkušnjami v tujini. Na koncu pripravijo vprašanja za pogovor in se hkrati naučijo uporabljati primeren jezik glede na situacijo.

Pri vseh dejavnostih udeleženci lahko uporabljajo infografike, simbole in digitalna orodja (Google Slides, Docs) za beleženje izrazov, idej in stavkov. Ob zaključku moderator povzame ključne misli in poudari pomen jezika v različnih kulturnih okoljih. Srečanje se zaključí s poudarki osnov medkulturne komunikacije – spoštovanja običajev, načinov izražanja in kulturnih razlik.

V Ontinyentu smo spoznali, kako ChatGPT podpira učenje jezikov in spodbuja samostojnost ter ustvarjalnost. Pouk je prilagojen tudi učencem z ADHD – strukturiran, dinamičen in spodbuden.

UI in prilagojen pouk

V Ontinyentu smo videli konkretne primere vključevanja umetne inteligence, zlasti orodja ChatGPT, v poučevanje jezikov. Učitelji ga uporabljajo kot podporno orodje pri učenju – učenci z njim vadijo dialoge, iščejo sopomenke, preverjajo pravopis, pišejo krajša besedila in rešujejo jezikovne naloge. **ChatGPT** jim omogoča takojšnjo povratno informacijo, kar spodbuja samostojno učenje in zmanjšuje strah pred napakami. Poleg tega ga učitelji vključujejo v interaktivne dejavnosti, kjer učenci ustvarjajo dialoge ali zgodbe skupaj z umetno inteligenco, kar dodatno krepi kreativnost in jezikovno samozavest.

Za učence z **ADHD** so v Ontinyentu posebej pozorni na strukturiranost in dinamiko učne ure. Pouk je razdeljen na krajše, bolj obvladljive sklope z jasnimi navodili in vidnimi cilji. Uporabljajo veliko vizualnih pripomočkov, gibanja in praktičnih dejavnosti, s katerimi ohranjajo pozornost in omogočajo aktivno sodelovanje. Naloge pogosto vključujejo multisenzorne pristope (vid, sluh, gib), učitelji pa poskrbijo za redno menjavanje aktivnosti in možnost izbire, kar spodbuja motivacijo in občutek varnosti pri učenju. V razredu vlada spodbudno okolje, kjer je sprejemanje drugačnosti samoumevno in kjer vsak učenec lahko napreduje v skladu s svojimi zmožnostmi.

---

01 Uporaba ChatGPT za podporo

- Učenci so ChatGPT uporabljali za:
- prevajanje fraz in iskanje preprostih razlag slovničnih pravil,
- vadbo vprašanj in odgovorov (npr. ChatGPT igra vlogo sogovornika),
- tvorbo primerov stavkov z novo besedo (učenci preverjajo, ali so jo prav razumeli),
- simulacijo vsakodnevnih situacij (npr. pogovor pri zdravniku, v trgovini),
- pomoč pri urejanju besedil, ko so pisali krajše zgodbe ali opise.

02 Prilagoditve za učence z ADHD

- Časovno omejene naloge (npr. »Piši 3 stavke v 5 minutah«), da se ohranja tempo in prepreči izguba fokusa.
- Uporaba časovnikov in barvnih kartic, ki vizualno označujejo, koliko časa je še do konca naloge.
- Razgibane učne ure, kjer se vsakih 10–15 minut menja dejavnost (poslušanje, govor, gibanje, pisanje).
- Naloge na tleh ali na tablah, kjer učenci sestavljajo stavke iz kartic ali besed (gibalno in vizualno učenje).
- Delo v parih in skupinah, kjer lahko učenci izbirajo vlogo glede na svoje moči (npr. vodja pogovora, zapisovalec).

03 Kombinacija tehnologije in gibanja

- Uporaba interaktivnih tabel in aplikacij, kjer učenci rešujejo naloge na dotik.
- QR kode po razredu, ki vodijo do zvočnih primerov ali nalog – učenci hodijo po razredu in jih rešujejo (»jezikovni lov na zaklad«).
- Uporaba video dnevnikov – učenci snemajo kratke video prispevke (npr. predstavitev sebe, navodil za kuhanje), ki jih nato delijo v razredu.

The background is a vibrant orange color. It features several large, overlapping, rounded yellow shapes that resemble stylized leaves or petals. A single yellow circle is positioned to the left of the main text. At the bottom right corner, a portion of another yellow circle is visible.

Strategije za spodbujanje raznolikosti

Na izobraževanju na Krfu sta udeleženci izobraževanja pridobili dragoceno znanje o strategijah za spodbujanje raznolikosti in vključenosti v izobraževalnem okolju, kar je ključno za ustvarjanje varnega, spoštljivega in spodbudnega prostora za vse udeležence.

Spodbujanje raznolikosti

V nadaljevanju so predstavljene ključne strategije po posameznih področjih, skupaj z opisi in primeri dobre prakse. Na podlagi izkušenj iz mobilnosti smo v program PUM-O uvedli nekatere vsebinske spremembe in izboljšave.

1. Učni načrt in poučevanje

Področje	Opis	Primer
Vključujoč učni načrt	Vsebine vključujejo različne kulturne, zgodovinske in družbene perspektive.	Obravnava migracij narodov in njihovega vpliva na družbe pri zgodovini.
Kulturno odzivno poučevanje	Prilagoditev metod in vsebin kulturnemu ozadju udeležencev.	Primeri iz domovin udeležencev pri razlagi družbenih/gospodarskih tem.
Raznoliki primeri in vzorniki	Uporaba osebnosti in primerov iz različnih okolij.	Življenjepisi uspešnih ljudi iz različnih kultur pri pouku jezika.

2. Učilnica kot vključujoče okolje

Področje	Opis	Primer
Vključujoč jezik	Spoštljiv, nevtralen jezik brez stereotipov.	Uporaba izraza »partner« namesto »mož/žena«.
Praznovanje kulturnih dogodkov	Obeleževanje kulturnih in jezikovnih praznikov.	Mednarodni dan maternih jezikov – predstavitev različnih kultur.
Večkulturni prikazi	Uporaba slik, zemljevidov, dekoracij z elementi raznolikosti.	Zemljevid z zastavicami držav udeležencev na oglasni deski.

3. Pravila na ravni organizacije

Področje	Opis	Primer
Izobraževanja o raznolikosti	Usposabljanja za zaposlene o kulturni občutljivosti.	Delavnica o medkulturni komunikaciji in delu z ranljivimi skupinami.
Pravila proti pristranskosti	Jasna pravila proti diskriminaciji.	Ničelna toleranca do sovražnega govora in znane posledice kršitev.
Vključujoče obšolske dejavnosti	Raznolike aktivnosti za vse udeležence.	Kulinarični večeri z jedmi iz držav udeležencev.

4. Vključenost udeležencev

Področje	Opis	Primer
Glas in vodenje udeležencev	Aktivna vloga udeležencev v odločanju.	Izbira tem za projekte in sodelovanje pri organizaciji dogodkov.
Programi vrstniškega mentorstva	Medsebojna pomoč in podpora pri učenju.	Novi udeleženec dobi mentorja izmed sošolcev.
Sodelovalni projekti	Skupinsko delo med udeleženci različnih ozadij.	Skupine pripravijo predstavitev o stereotipih in jih razbijajo.

5. Sodelovanje z družinami in skupnostjo

Področje	Opis	Primer
Izobraževanja o raznolikosti	Usposabljanja za zaposlene o kulturni občutljivosti.	Delavnica o medkulturni komunikaciji in delu z ranljivimi skupinami.
Pravila proti pristranskosti	Jasna pravila proti diskriminaciji.	Ničelna toleranca do sovražnega govora in znane posledice kršitev.
Vključujoče obšolske dejavnosti	Raznolike aktivnosti za vse udeležence.	Kulinarični večeri z jedmi iz držav udeležencev.

6. Refleksija in vrednotenje

Področje	Opis	Primer
Redno spremljanje vključevanja	Sistematična ocena napredka in občutka sprejetosti.	Anketa o občutku varnosti in pripadnosti v učilnici.
Refleksivne aktivnosti	Razmislek o lastnih vrednotah in izkušnjah.	Kratek esej o izkušnji z novo kulturo ali okoljem.
Praznovanje uspehov	Prepoznavanje pozitivnih praks vključevanja.	Priznanja za sodelovanje v medkulturnih dejavnostih ob zaključku tečaja.

The image features a vibrant orange background. A large, irregular yellow shape, resembling a stylized leaf or a splash, is positioned in the upper half. To its right, a smaller yellow circle is visible. In the bottom right corner, another yellow circle is partially cut off. The text 'Gradnja skupnosti' is written in a bold, white, sans-serif font, centered in the lower half of the image.

Gradnja skupnosti

Kulturne izmenjave (predstavitve hrane, glasbe, umetnosti) omogočajo udeležencem iz različnih okolij, da delijo in spoznavajo kulturno dediščino svojih držav. Spodbudno okolje za interkulturni dialog in razumevanje.

Kultura in identiteta

V Berlinu smo obiskali organizacijo, ki med drugim izvaja tudi neformalne psihološke delavnice/sestanke za travmatizirane begunke (za preživele iz Srebrenice). Od tod so pred 20 leti razvili projekt **community garden z imenom t. i. "bašta"**, dišeče rože, na pobudo terapevtov, ki so delali s travmatiziranimi ženskami z vojnih področij. Najprej so posadili rože, ki so jih prinesli begunci iz vojnih področij, npr. Bosne in Hercegovine, Črne Gore, iz katerih so ženske začele izdelovati sokove. Namen tovrstne iniciative je bila aktivacija begunskih žensk, ki so ostajale zaprte v stanovanjih, da so se vključile v lokalno družbo, navezale stike in s tem postopoma premagale travmatične izkušnje; vrt je nanje imel terapevtske efekte. Zemljišče, ki je danes veliko 2000 m², so dobili v brezplačno uporabo s strani lokalne skupnosti, zato delajo na povezovanju z lokalno skupnostjo, organizirajo srečanja za vse, priseljence in domačine. Pri tem so zelo uspešni, saj tovrstna srečanja obiskuje tudi več kot 300 ljudi.

Medkulturno kuhanje

Na mobilnosti v Berlinu smo se navdušili nad idejo medkulturnega kuhanja kot orodja za vključevanje in povezovanje skupnosti. Izkušnja nas je spodbudila, da smo podoben pristop prenesli tudi k nam.

Kaj prenesti v prakso:?

Vrsta dejavnosti	Opis
Medkulturno kuhanje – "Kuhinja sveta"	Udeleženci pripravljajo jedi iz svojih kultur, ob tem pa predstavijo še jezik, praznike in običaje.
Borza receptov – "Ti meni burek, jaz tebi štruklje"	Izmenjava receptov med udeleženci različnih kulturnih ozadij. Skupaj okušajo in delijo zgodbe.
Medgeneracijsko kuhanje – "Babice in vnuki iz celega sveta"	Starejši udeleženci učijo mlajše tradicionalne jedi svoje kulture. Ohranjanje dediščine in povezovanje generacij.

Pozitivne prakse

Na mobilnosti v organizaciji Berlin-Kolleg v Berlinu smo spoznali več koristnih praks, ki bi jih lahko uspešno uvedli tudi pri nas. Ena takšnih je **izmenjevalnica oblačil, knjig, semen** in rastlin po principu »prinesi – odnesi«, kar spodbuja trajnostno ravnanje in solidarnost med udeleženci. Posebna pozornost je namenjena socialni košari, kamor lahko socialno ogroženi udeleženci odložijo prazno embalažo, ki jo nato sami vrnejo v trgovino in tako pridobijo manjši zaslužek. Ta pristop jim daje občutek samostojnosti in podpore.

Pomembno je tudi, da so zaposleni pogosto iz podobnega okolja kot udeleženci, kar omogoča boljše razumevanje njihovih potreb in lažje vzpostavljanje zaupanja. V učnem procesu pa se poudarja samostojno učenje, kjer udeleženci sami spoznavajo snov z uporabo gradiv in učnih platform, učitelji pa so na voljo za dodatne razlage in podporo skupinam. Tako učenje spodbuja aktivno sodelovanje, saj učenci naslednjo uro predstavijo svoje delo.

Prav tako je zelo koristna jezikovna pisarna, kjer prostovoljci – **integrirani priseljenci** – nudijo tutorstvo novim priseljencem, pomagajo pri papirjih in nudijo pravno svetovanje. Na voljo so tudi jezikovni priročniki v več jezikih, ki olajšajo orientacijo v sistemu izobraževanja, zaposlovanja in vsakdanjega življenja.

Povezovanje skozi robotiko

Na mobilnosti v Berlinu smo spoznali koncept aktivnega odmora, ki ga tam že uvajajo kot pomemben del učnega procesa. Aktivni odmori bistveno prispevajo k izboljšanju počutja, večji zbranosti in vključenosti vseh udeležencev, še posebej v raznolikih skupinah. V Brescii pa smo bili priča izvirnemu povezovanju tehnologije, robotike in medkulturnega učenja, kar je odprlo nove možnosti za ustvarjalno vključevanje vseh v izobraževalni proces.

Navdihnjeni s tema primeroma smo v programu **osnovne šole za odrasle** uvedli aktivne odmore, ki vključujejo elemente **robotike in medkulturnosti**. V teh dejavnostih udeleženci s pomočjo preprostih robotov programirajo gibanje po poteh, označenih z **kulturnimi simboli, jeziki in gibi** iz različnih držav. Aktivni odmor se spremeni v igro z naslovom *Robot na kulturnem potovanju*, kjer robot »obišče« različne države, udeleženci pa ob njegovih postankih izvedejo gib, pozdrav ali predstavijo značilnost kulture, iz katere izhajajo.

Udeleženci skupaj ustvarjajo **interaktivne zemljevide**, raziskujejo **kulturne posebnosti** in jih povezujejo z elementi programiranja. Na ta način razvijajo **spoštovanje do raznolikosti, digitalne veščine, timsko delo in kulturno zavest**, hkrati pa se učijo skozi gibanje in igro, kar še posebej koristi udeležencem z različnimi učnimi stili in ozadji.

The background is a vibrant orange color. It features several large, overlapping, organic shapes in a bright yellow color. One large shape is on the left, another larger one is on the right, and a smaller one is at the top. A solid yellow circle is positioned to the left of the main text. At the bottom right, there is a partial view of another yellow circle.

Trajnostne prakse integracije

Na mobilnosti v Bologni smo s pomočjo organizacije gostiteljice Lai-momo spoznali dobre prakse podpore priseljencem pri iskanju zaposlitve, kjer je bil poudarek na interkulturni komunikaciji, razumevanju kulturnih razlik na delovnem mestu in gradnji samozavesti.

Celostna podpora

V okviru projekta SAI (Sistema di Accoglienza e Integrazione) v Bologni organizacija Lai-momo izvaja celosten program vključevanja, ki temelji na spoštovanju človekovega dostojanstva, individualnem pristopu ter aktivnem vključevanju priseljencev v lokalno okolje.

Njihov pristop vključuje več ključnih dejavnosti:

Učenje skozi krajše tečaje in delavnice: Udeležencem so na voljo različne kratke jezikovne delavnice, poklicna usposabljanja. Udeleženci pridobivajo praktične veščine, izboljšujejo znanje italijanščine in gradijo samozavest za aktivno iskanje zaposlitve ter uspešno vključitev v delovno okolje.

Tečaji za starše z majhnimi otroki: Posebna pozornost je namenjena mamicam z majhnimi otroki, saj lahko obiskujejo prilagojene jezikovne in druge delavnice, kjer so otroci lahko prisotni. Na voljo so jim tudi prostori za varstvo ali igra, kar bistveno olajša vključevanje v programe in spodbuja enake možnosti za vse.

Individualno svetovanje in spremljanje: Udeleženci imajo dostop do strokovnih sodelavcev, ki jim pomagajo pri iskanju zaposlitve, urejanju dokumentacije, vpisu otrok v šolo in drugih življenjskih izzivih.

Od usposabljanja do zaposlitve

V okviru integracijskih aktivnosti organizacije Lai-momo se je iz projekta usposabljanja migrantov za krojače razvilo trajnostno modno podjetje Cartiera. Gre za izjemen primer uspešne socialne ekonomije, kjer se združujejo trajnostna moda, ponovna uporaba materialov in socialna vključenost.

Cartiera je bila ustanovljena kot nadaljevanje projekta, v katerem so migrante usposobili za krojaške in šiviljske poklice, jim omogočili pridobitev praktičnih izkušenj in jih nato tudi zaposlili. Podjetje danes deluje kot družbeno odgovorna delavnica, kjer sodelujejo osebe z različnimi ozadji – med njimi številni priseljenci in posamezniki iz ranljivih skupin.

Podjetje predstavlja primer dobre prakse dolgoročne integracije, saj ne gre le za začasno pomoč, temveč za trajno zaposlitev, poklicni razvoj in ustvarjanje dostojnega življenja. Obenem pa prispeva tudi k ozaveščanju o pomenu etične in trajnostne mode, ki spoštuje tako ljudi kot okolje.

Skupaj v raznolikosti

Iz mobilnosti do
vključujočih praks

Andragoški zavod Ljudska univerza
Velenje
Titov trg 2
3320 Velenje